

SENSURILE CUVINTELOR *MEȘTER* ȘI *MEȘTEȘUG* ÎN OPERA LUI CREANGĂ

ION A. FLOREA

În opera literară a lui Ion Creangă, cele două cuvinte apar în câteva rînduri. Le vom aminti, în contextele lămuritoare, citind din ediția Ion Creangă, *Opere*, îngrijită de Iorgu Iordan și Elisabeta Brîncuș, cu studiu introductiv de Iorgu Iordan, Editura Minerva, București, 1970, vol. I—II.

Cuvîntul *meșter* apare, în ordinea din ediție, întîi în gura lui Scaraschi ; speriat de proiectele cucernice ale lui Dănilă Prepeleac, căpetenia dracilor poruncește supușilor săi :

„— Acum, în clipă, să se aleagă unul dintre voi care să meargă și să afurisească pe acest procler și vrăjmaș cumplit.“

Găsindu-se voluntarul, Scaraschi îl cointereesează :

„— Mergi ! și dacă-*i fi meșter* și-*i izbuti*, să știi c-am să te fac mai mare“ (*op. cit.*, I, 38). Sensul numelui predicativ din *fi/meșter* este cel de 'priceput, dibaci'. Presupunerea, la care ne obligă contextul larg "... să meargă și să afurisească pe acest procler...", că la sensul 'priceput, dibaci' trebuie să adăugăm restricția 'în rele' capătă consistență citeva rînduri mai jos, prin cuvintele pe care i le adresează dracul lui Dănilă Prepeleac :

„— Măi omule, zise dracul. Tu, cu șmichiriile tale, ai tulburat toată drăcimea ; da' acuș am să te vir eu în toate grozile morții ! Hai să ne blăstămăm, și care dintre noi amîndoi *a fi mai meșter*, acela să ieie banii !“ Și, puțin mai departe, pe cînd Dănilă, spre a se îmbărbăta, îl amenință la rindu-i cu replica sa, dracul îi spune :

„— Dă, dă, nu mai dondăni atîta din gură și blastămă și tu acum, să te vad cît ești de *meșter*.“ (*ibid.*)

Perfect paralel din punct de vedere semantic cu *meșter* 'priceput, dibaci (în rele)' este *meșteșug* 'pricepere, dibăcie (în a face rele)'. Constrîns să se pregătească de moarte, Ivan Turbîncă se frămîntă cum să scape : „[...] Oare nu-i de făcut vreă șmichirie pînă mai este încă vreme ? [...] În sfîrșit, mai stă el Ivan oleacă așa, cu fruntea răzămătată pe mină, și-i și trăznește în gînd una :

— Taci ! Că i-am dat de *meșteșug*...“ (*ibid.*, I, 148).

Așezate, ca și în citatul din *Dănilă Prepeleac*, alături de *șmichirie*, cuvintele *meșter* și *meșteșug* au o conotație clar peiorativă, care lipsește etimologicului maghiar *mester*, respectiv *mesterség*. La Creangă, exemplele vin să nuanțeze înțelesul lui *meșteșug* : „Vezeteul se dă iute jos din capra trăsurei, și c-un

feliu de *meșteșug*, prinde cucușul și luându-i punguța din clonț o dă boierului.“ (*ibid.*, I, 22), în care *meșteșug* are două posibile înțelesuri : unul concret de 'unealtă ; capcană, laț', altul, mai probabil, abstract, de 'viclenie ; dexteritate în a face rău'. În *Povestea lui Harap-Alb*, *meșteșugul*, asociat cu atributul *mai drăcos*, este atribuit unui personaj fabulos :

“[...] Ş-apoi, chitiți că numai în arc se închia tot *meșteșugul* și puterea omului acelaia ? Ți-ai găsit ! Avea un *meșteșug* mai drăcos și o putere mai presus decît își poate dracul închipui : cînd voia, așa se lățea de tare, de cuprindea pămîntul în brațe [...] „ (*ibid.*, I, 110). Tot supranatural, chiar dacă în sens principial benefic, este *meșteșugul* sfintei Nastasia : “[...] iar cînd mă lăsa de capul meu, făceam cîte-o drăguță de trebușoară ca aceea, de nici sfînta Nastasia, izbăvitoarea de otravă, nu era în stare a o desface, cu tot *meșteșugul* ei“ (*ibid.*, I, 191, *Amintiri din copilărie*).

Cu sensul de 'întreprindere greșită, nefirească' apare cuvîntul *meșteșug* în alt citat, tot din *Amintiri...* : „Și turbare de cap și frîntură de limbă, ca la acești nefericiți dascăli, nu mi s-a mai dat a vedea ; cumplit *meșteșug* de timpenie, Doamne ferește !“ (*ibid.*, I, 199), în care înțelesul său „negativ“ este întărit de determinările *cumplit* și *de timpenie*.

Tot negativ, trimițînd de data asta la „diabolic“, este și înțelesul derivatului adjectival *meșteșugoasă*, așa cum apare în *Povestea lui Stan Păștilu* : „— [...] Alături cu casa socru-tău șade un tâlpoi de babă, *meșteșugoasă* la trebile sale, cum îi sfredelul dracului“, (*ibid.*, I, 72), baba respectivă fiind, din vocație și din interes, talentată corupătoare de neveste cinstite.

Vom observa că *meșter*, *meșteșug* și *meșteșugos* apar în opera literară a lui Ion Creangă în legătură cu o lume de la marginea omenescului : năucirea dascălilor, prigonirea cocoșului, proxenetism, sau de dincolo de omenesc : confruntări cu dracii și cu moartea, puteri supranaturale. În toate citatele, pe lângă semnele deosebitoare, *meșteșug* prezintă și nota semantică comună 'neobișnuit ; nefiresc'.

Parcă pentru a risipi orice dubiu asupra acestei specializări a vocabulelor urmărite, vine citatul în care Harap-Alb, chinuit de stăpînul său, își dă curaj : „[...] Mare-i Dumnezeu și *meșteru-i* dracul.“ (*ibid.*, I, 93), afirmație ce actualizează o veche dihotomie populară românească, între *mare* sau *bun* (ca atribut al divinității, drepte și atotputernice) și *meșter* (ca atribut al simetricii puterii în tunicului, inventive și labirioase întru păcat). Pentru comentarii și alte exemple, vezi Iuliu Zanne, *Proverbele românilor*, vol. VI, nr. 14 965 (p. 599) și 15 119 (p. 642—643).

Are această preferință semantică vreo importanță, ținînd seama și de faptul că niciodată, în proza artistică a lui Creangă¹, chiar dacă uneori e vorba și despre meseriași practicînd diverse meserii, cuvintele *meșter* și *meșteșug* nu se folosesc cu sensul lor propriu, etimologic ?

Urmărind succint, în *Dicționarul limbii române*, istoria românească a acestor cuvinte, vom constata că, de la primele atestări (din secolele al XVI-lea și al XVII-lea) pînă la sfîrșitul secolului trecut, ca și în graiuri, cuvintele *meșter*

¹ Ca autor didactic, în *Acu și barosul*, Ion Creangă folosește aceste cuvinte cu sensul lor de bază : „Ş-apoi încă una : cine dintre acești doi *meșteri* e mai grebănos și mai gabav ? Ferariul meu ori croitorul tău?“ (*ibid.*, II, 65) : “[...] zi mai bine că industria sau *meșteșugurile*, noi le-am adus în lume [...]“ (*ibid.*)

(I. 5)² și familia : *meșteras* (2, 3)³, *meștereașă*⁴, *meșteri* (II)⁵, *meșterie* (2)⁶, *meșteritoare*, *meșterită* (2)⁸, dar mai ales *meșteșug* (I, 3—6)⁹, *meșteșugărel* (2, 3)¹⁰, *meșteșugărel* (2)¹¹, *meșteșugește* (2; 3)¹², *meșteșugi* (2—6)¹³, *meșteșugire* (1, 3, 4)¹⁴, *meșteșugil* (2—4)¹⁵, *meșteșugos* (3, 4)¹⁶, *meșteșugui* (2—5)¹⁷, *meștersuguil* (2)¹⁸, apar și în contexte care indubitabil le conferă sensuri peiorative. În cazul cuvintului *meșteșug*, de exemplu, această largă paletă de sensuri derivate începe

² MEȘTER, -Ă subst. [...] I. 5. (Adesea adjectival; popular, în practici bazate pe superstiții) (Femeie) care se pricepe la farmece, la vrăji, la descintece, care practică farmecele, vrăjile, descintecele, (popular) fermecătoare, meșterită, meștereașă, (regional) meșteritoare. *E chinată de duhuri și nu-i pot da de leac... toate babele meștere.* CARAGIALE, O. II: 236. *Colindase pe furis prin sălele dintr-un dușor după meștere și cârtăvire.* DELAVRANCEA, ap. CADÉ. *Se așază bolnavul pe pat și se trage (se freacă) pe pînțece, de o femeie meșteră.* ȘEZ. IV, 25. (Adjectival; rar) Fermecat, vrăjit. *Mintea i-a fost senină, parecă o mînă meșteră nevăzută i-ar fi șters din creieri toate amintirile.* REBREANU, P.S. 118.

³ MEȘTEREAȘ s. m. [...] 2. (Rar, depreciativ) Om abil, șmecher. Cf. *meșter* (I 3). *S-a înfățișat toată adunarea șmecherilor la pîrcălbăie... Îmi mai rămîne meștereașul cu căvîtle, a grăt... negațatorul.* SADOVEANU, O. XV, 488. 3. (Rar, depreciativ) Artist fără valoare, neînsemnat. Cf. *meșter* (I 4). Cf. BUDAI-DELEANU, LEX.

⁴ MEȘTEREAȘĂ s. f. (Popular, în practicile bazate pe superstiții) Femeie care se pricepe să descinte, să facă farmece, vrăji; (popular) meșteră (v. *meșter* I 5), meșterită, fermecătoare, (regional) meșteritoare. *Am umbal și crucis, și curmezis, pe la meșterese, pe la vrac.* TSPIRIȘCU, L. 95. *Argintul-viu iarăși se descintă de meșterese.* H XVI 17.

⁵ MEȘTERI vb. IV [...] II. Tranz. Fig. (Regional) A ocări. (Secășeni—Oravita) ALR II/29.

⁶ MEȘTERIE s. f. (Învechit și regional) [...] 2. Pricepere, îndemînare, iscusință, măiestrie¹ (4), meșteșug (I 3). *Cu farmăcurească meșterie fac lămăduințele.* DOSOFTEI, ap. TDRG. [...] ♦ Înșusire, calitate (ascunsă) a unui obiect; secret. *Spune-mi ce meșterie are oglinda asta?* ALECSANDRI, T. I, 418.

⁷ MEȘTERITTOARE s. f. (Prin Maram.; în practicile bazate pe superstiții) Femeie care se pricepe la farmece, la vrăji, la descintece, care practică farmecele, vrăjile, descintecele; (popular) fermecătoare, meșterită, meștereașă, meșteră (v. *meșter* I 5). Cf. T. PAPAIIAGI, M. 225.

⁸ MEȘTERITĂ s. f. [...] 2. (Adesea adjectival; popular, în practicile bazate pe superstiții) (Femeie) care se pricepe să descinte, să facă farmece, vrăji; (popular) meșteră (v. *meșter* I 5), meștereașă, fermecătoare, (reg.) meșteritoare. *Nu cred în doștori... Mi-a spus că ar fi avînd, la moșie, o babă meșterită.* DELAVRANCEA, O. II, 240. *Meșterita dracului, știe multe solomonit.* Com. din MARGINEA—RĂDĂUȚI.

⁹ MEȘTEȘUG s. n. [...] I. 3. Talent, pricepere, iscusință, îndemînare, ingeniozitate, abilitate, dibăcie [...] *I-au biruit Ștefan Vodă, nu așa cu vitejia, cum cu meștersugul.* URECHE, ap. G CR I, 71/12. *Va grăt cătră altul cuvînte sprînjare cu meștersug spre alt obraz; că să nu să priceapă că-ș ride.* PRAV. 223, cf. 109, 267, G CR I, 123/19. *Cu meștersug au scris la Poartă ca să-i de vote să facă a să ajunge cu moscolii.* NECULCE, I. 209, cf. CANTEMIR, IIR, 6, 121. [...] *Viața-i un stos de la început pîn-la sfîrșit... Tot meșteșugul îl găș pontariseștil la vreme.* ALECSANDRI, T. I, 118. [...] *Schimba cu meșteșug firul vorbii.* HOGAȘ, DR. I, 292. [...] ♦ (Rar) Acțiune realizată cu deosebită iscusință, măiestrie. [...] *Un cine... umbra în două tube ca omul, găsăa lucruri ascunse și le aducea la porună: știa să facă o mulțime de meșteșuguri de mirare.* SADOVEANU, O. XV, 422. 4. (Învechit și popular; mai ales în legătură cu verbe ca „a afla”, „a pricepe” sau cu echivalentele acestora) Sens profund; tîlc; secret, taină, cauză (ascunsă), rost (al unui fenomen, al unui lucru etc.) [...] *Pentru această ciună încă nu s-au aflat om să priceapă meșteșugul ei.* (a. 1819) URICARIUL, VII, 77. *Mai stă el Ivan oleacă așa... și-i trăznește în gînd una: Taci; că i-am dat de meșteșug.* GREANGĂ, P. 321. 5. (Învechit și popular; adesea în legătură cu verbul „a face”) Acțiune (dibace, vicleană) făcută (în acuns) în vederea atingerii unui scop, un el tîlc; mijloc, sistem, procedeu, tactică (ingenioasă, vicleană). *Să se imbraee în zăoa derepățiet și împotriva meșteșugului drăcesc să stea.* CORESI, EV. 513, cf. 465. *Fîntă acela... omorîl de meștersugul diavolului.* VARLAAM, C. 132. *Boiarul lui Alexandru Vodă sfătula să incunțire pădurea și să hălăduiască de meșteșugurile lui Bogdan.* URECHE, LET. I, 114/22. *Văcariul de va lua bou ae la plugar să-l pască și de va pieri bou, să giure... că n-au făcut el urean in meștersug.* PRAV., 13, cf. 172. *Pre acele vremi era meștersugul tîtarilor de se făcea a darea dós,*

nt, pricepere, iscusință, îndeminare', se continuă cu te, abilitate, dibăcie', și se îndreaptă, pe de o parte ranaturalele" 'sens profund, tîlc, secret, taină', pînă ; pe de altă parte, spre „negativele“ 'acțiune vicleană', ătorie, escrocherie, fals'.

z celor ce-i gonea. EUSTRATIE, ap. G CR I, 235/10. Același salan besecarica. DOSOFTEI, V. S. octombrie 87^v/20. Multe meșteșuguri G CR I, 291/26, cf. 301/10. [...] Nici pe Pălădi spătarul nu-l crede, 'cun meșteșug. NECULCE, L. 352 [...] Să scape din ticăloșia în vinilor. ȘINCAI, HR. III, 181/28, cf. 136/33, 11 208/22. Argineanu și socotea că cu meșteșug l-au prins turcii și l-au dezbrăcat așa în T. 247. [...] Români trecură Dunărea... Turcii însă le prinseră nare, nu țesură să se lovească țafă, ci se ascunseră de făcură meșteș. I. 495. [...] Vezeteul... și e-un fel de meșteșug, prinde cucoșul. de fel de meșteșuguri ea să adoarmă cîinii cei mai sălbatici. CARARANCEA, O. 11, 327 [...]. Zmeul însă se temea de Peltea voinicului... tre socotea că l va pierde. SBIERA, P. 24, cf. G CR II, 362, ZANNE, țelăciune, escrocherie, pungășie, fals. Cf. N. COSTIN, LET. II, meșteșug de au agiunsu de au fost domnu. NECULCE, L. 15. Care sta, și s-ar afla c-au îndrăznit a face meșteșug, bucatele acelvia să [CARIUL, I, 53, cf. IV, 3/2. [...] 6. (Învechit și popular; în practică) Vrajitorie, fermecătură; magic. Vrajitorul și cela ce sleștește ceară... ace. (a. 1645) G CR I, 116/8. Pribagu a nruț sa[ce] oarce meșteșapoi s-aprind lumini din gietetele cele de la prunc. T. PAPAHAĞI, 61.

Ă s. m., adj. (Învechit) [...] 2. Adj. (Adesca substantivat) (Om) . Voința celor mai tari sau mai meșteșugareși în victeșuguri.] 3. Adj. Șiret, viclean, perfid; intrigant. Cf. COSTINESCU, LM. EAȚĂ adj. (Învechit, despre oameni) [...] 2. Șiret, viclean, , DDRF.

v. (Învechit.) [...] 2. În mod șiret, viclean, perfid. Cf. PONTIAL. PONTBRIANT, D.

[...] 2. Intraz. și refl. (Învechit) A acționa, a proceda, a se com cu viclenie); (învechit) a meșteșugui (2). [...] S-au meșteșugit n am zice pe supt pielea tuturor ministrilor. DIONISIE, C. 211. șugim pre dinșii, pentru ea să nu se înmulțescă, și cînd ni se va aoge și aceștia cătră nepriatani: BIBLIA (1688) 391¹/38. 3. Refl. (cu talent, cu pricepere, sau cu mijloace viclene, perfide) să... ; ol chipul să meșteșugit cum să facă să aibă spurecă împunare cu [...] Vezî cum se meșteșugea calvinii să tragă la credința și legea ȘINCAI, HR. III, 41/31. 4. Tranz. (Învechit) A pune la cale, emări, (învechit) a meșteșugui (4); (tranzitiv și intranzitiv) a și spre oamenii tăi lăncotiră (h i l l e n i r ă CC², meșteșugiră D) t-l noaptea, meșteșugînd cu aceasta să dzică c-au învis din morți. 15²/8. Au aflai loate cite le-au grăt și le-au meșteșugit vlădica... . XVIII) MAG. IST. IV, 51/10. Meșteșugii ca să arză chivolul 1/1 [...] 5. Tranz. (Învechit) A simula că...; a se prefaca că... POLIZU, ALEXI, W. 6. Tranz. (Familiar, rar) A falsifica, i-ar fi lipsit cîteva sute de mii de lei din casă, ar fi meșteșugul și 366.

I [...] 3. Talent, pricepere, îndeminare, ingeniozitate, dibăcie; meșteșugirea limbujiei lor, fac pe prostime a crede că cu adevărat 3. [...] 4. Uneltire, șiretlic, victeșug, manoperă folosită (în ascuns) sistem, procedeu, tactică (ingenioasă, vicleană); (învechit și Meșteșugirile tiranilor le-au rușinat. MINEIUL (1776) 56^v/22, umulători... au format multe meșteșugiri ce aduce cu totul la dărări. (a. 1813). DOC. EC. 161. [...] În zădar întrebuințază mii de e Vodă folosul unei alianțe politice. ASACHI, S. L. II, 14. [...]

Din punctul de vedere al folosirii cuvintelor *meșter* și *meșteșug* (cu familiile) cu sensurile derivate sus-amintite, Ion Creangă se înscrie într-o serie veche și populară de scriitori, fiind, cronologic, printre ultimii dintre aceștia (il mai urmează, dar sporadic, doar Delavrancea și Sadoveanu).

Evoluția semantică a acestor cuvinte de la „pozitiv” la „negativ” sau „supranatural” este reacția unui popor de agricultori față de meșteșugul recent specializat. Reprezentând orizonturi existențiale diferite, *agricultura*, ca ocupație străveche românească, dependentă de condițiile climatice dictate de divinitate, pe de o parte, și *meșteșugul*, recent ca ocupație de sine stătătoare, orășenesc și, aproape în totalitate, neromânesc, bazat pe artificiu, pe de altă parte, s-au constituit ca termeni opozitivi și s-au încadrat în opoziția de maximă generalitate 'firesc' — 'nefiresc'. Așezînd la polul superior staternicia, tra-

Vom vedea în hațne bune niște oameni îmbrăcați, umblind cu meșteșugire și-nșelînd lumea prin piață. PANN, P. V. I, 62/27, cf. PONTBRIANT, D., DDRF. [...] *Vremea încurcăturilor și meșteșugurilor lor sătânești trebuie să înceteze.* ȘEZ, VI, 132. ♦ Înșelătorie, înșelăciune, fals, Primiindu-se catalograția judefului Dîmboviții, s-au văzut o mare neasemănare pã lingã aceea ce au fost cunoscută Visteria... Cu drept cuvînt s-au judecat că au fost numai meșteșugiri, iar nu vreo adevărată arătare către Visterie. (a. 1819). DOC. EG. 230. ♦ Acțiune artificială, intervenție forțată. Cf. POLIZU, BĂRCIANU, V. *Limba nu poate fi scoasă cu meșteșugire și năprăsnice din calea ei firească.* I. NEGRUZZI, S. I, 428.

¹⁵ MEȘTEȘUGIT, -Ă adj. I. (Astăzi mai ales familiar; despre realizări ale oamenilor) Făcut cu artă, cu măiestrie, cu talent, cu pricepere, cu dibăcie; (despre acțiunile, manifestările oamenilor) talentat, priceput, abil, dibăci; care vedește talent, pricepere, dibăcie [...]. *Aston... cu o meargere foarte meșteșugită au ajuns supt zidurile cetății.* BELDIMAN, N. P. II, 191/12. *O față schimbătoare și-un grai meșteșugit, Sint chipuri lesnicie precu pe om de amăgit.* NEGRUZZI, S. II, 301. [...] 2. (Învechit, rar; în opoziție cu natural) Realizat de mina omului. *Accasta se numește magnet firesc, spre a-l deosibi de cel meșteșugit.* AR (1829), 138/7. 4. (Astăzi rar; în opoziție cu autentic) Artificial, nefiresc, fals; căutat, forțat. *Care limbă nu avea opu (lipsă) de învățătura gramaticii la școală, fiind limbă firească, nu meșteșugită.* MAIOR, IST. 265/13, cf. POLIZU. *Nicăieri declamatii..., simțiri meșteșugite, exaltații și disperări de ocazie, prelungindena concepție naturală.* MAIORESCU, CR. I, 288. *Ai înfîlînit o inimă rece, în care nu ardea decît un foc meșteșugit.* I. NEGRUZZI, S. III, 244.

¹⁶ MEȘTEȘUGOS, -OASĂ adj. [...] 3. (Învechit și popular, despre oameni) Talentat, priceput, dibăci. *Are mulți brăjmași văzuți și năvăzuți, foarte meșteșugoși și vicleanți și într-armați cu tot felul de arme.* (a. 1755) B. V. II, 129. [...] *Babă meșteșugoasă la trebile sate.* CREANGĂ, P. 170, cf. MÎNDREASCU, UNG. 173. [...] *Chiort și orbi, care se sfădesc pentru o babă meșteșugoasă.* PAMFILE, D. 38. 4. (Învechit) Șmecher, șiret, viclean. *Se sfătutesc să-l lovască, cineazul mai meșteșugos. Trimite pre Bibtea și-el se dă mai în dos.* BELDIMAN, E. 40/11, cf. BĂRCIANU, ALEXI, W.

¹⁷ MEȘTEȘUGUI vb. IV (Învechit) [...] 2. Intrans. A acționa, a preceda, a se comporta (cu pricepere, cu dibăcie, cu viclenie); (învechit) a meșteșugi (2). *Găsiră... pre unde mergea apa în celate și meștersuguiră de intrară în celate.* MOXA, 378/9, cf. 402/22, VARIAM, C. 52. *De va meștersugui într-ali chip și va cădea pravila aceasta... să-l ducă de unde au fost.* PRAV. 6. *Meștersuguid într-acesta chip Heraclu și tovarășii săi au împărșit averea lui Despot.* SIMION DASC., LET. 183. [...] 3. A se strădui, a se sili (cu talent, cu pricepere sau cu mijloace viclene) să ...; (învechit) a se meșteșugi (3). *Un boiarin mare, anume Maxim... avea o mutare prea frumoasă; și o prea îndrăgti și împăratul, și meștersugui de dobindi inelul lui Maxim.* MOXA, 366/29. 4. Trans. (Folosit și absol.) A pune la cale, a plănui, a aranja; a urmări; (învechit) a meșteșugi (4). *Orcare mutare va meștersugui, de va merge la altă mutare ca un bărbal... să va certa.* PRAV. 267. *Cîndu să va îmbăta neștine cu înșelăciune, mai virtos cînd va meștersugui cineva să-l îmbeate... ru... să va certa.* ib. 264, cf. 97, BIBLIA (1688) 213²/58, 235²/46. *Și-au dat parola cu șarul Petru ca să se lovească față la față... iar de altă parte meștersuguită să mergă la Iaxac să aprindă flotele.* N. COSTIN, LET. II, 66/34. 5. Trans. A falsifica, a contraface, (familiar, rar) a meșteșugi (6). *Mulți meștersuguesc băutura.* ANTIM, P. 145.

¹⁸ MEȘTERȘUGUIT, -Ă (Învechit) [...] 2. Ticiuit cu dibăcie, cu viclenie. *Au mutat vina asupra Tomei spatarul cu mare meștersuguită pricină, cum s-au sculat ca un viclean fără știrea domnii.* N. COSTIN, LET. II, 126/28.

diția, mentalitatea populară a respins schimbarea, necunoscutul, sau le-a suportat ca pe niște agresiuni ale nefirescului, căci așa se concretiza pentru masa țărănească meșteșugul în condițiile istorico-sociale ale vieții românești din secolele al XVII-lea, al XVIII-lea și mai ales al XIX-lea.

Al. Piru observa: „Nu se pot atribui operei totdeauna sensuri militante, dar este învederat că Ion Creangă scrie de pe anumite poziții populare, niciodată în contradicție cu cele ale țărănimii.“ (*Tipuri sociale în opera lui Creangă*, în „Gazeta literară“, XI, nr. 51, 17 dec. 1964, p. 6). Un exemplu al acestei poziții populare poate fi identificat în folosirea cu anumite sensuri a cuvintelor *meșter* și *meșteșug*. Structură clasică, echilibrată, mascind cu voiesia sa nu numai nostalgia după oamenii și locurile natale, ci și spiritul său critic, parte țărănesc, înăscut, parte junimist, dăbîndit, Creangă era prea artist pentru ca această atitudine să fie fățișă. „Sublimînd în tiparele artei viziunea sedimentală de secole a poporului român, a țăranului îndeosebi, tipul său de sensibilitate, scriitorul propune o filozofie în fond și o etică în stare nativă, rezolvă situații fundamentale, aduce în scenă categorii de bază ale existenței, fără a face și o gesticulație pretențioasă, formal solemnă. Cristalizează un cod etic fără a avea aerul că-și asumă această sarcină. Desigur, nu fără un ascuns orgoliu țărănesc, foarte îndreptățit. O face însă cu umor, așadar cu un simț perfect al relativității lucrurilor și cu un instinct realist și popular de esența geniului natural, cu «o mîină de învățătură» și «un car de minte».“ (Lucian Raicu, *Sursele umorului*, în „Gazeta literară“, XI, nr. 51, 17 dec. 1964, p. 6-7).

LES SENS DE MOTS ROUMAINS MEȘTER „ARTISAN“ ET MEȘTEȘUG „MÉTIER MANUEL“ DANS L'OEUVRE DE CREANGĂ

RESUME

Dans la prose artistique de Ion Creangă, les mots *meșter* 'artisan' et *meșteșug* 'métier manuel' sont employés à sens dérivés, généralement péjoratifs; ainsi, *meșteșug* signifie 'action adroite'; ruse', 'action ratée, inutile', 'pouvoir surnaturel'. L'évolution sémantique de ces mots vers les connotations „négatives“ et „surnaturelles“ représente la réaction d'un peuple d'agriculteurs contre les nouvelles professions non-agricoles. L'usage de ces mots dans l'oeuvre de Ion Creangă témoigne davantage que le grand classique exprimait artistiquement la philosophie pratique du paysan roumain.